

591176676

101 KØBENHAVNS
KOMMUNES
BIBLIOTEKER

C. Seidelin
Kjøbenhavns
Udvidelse
indtil
Ferskvandssoerne

Mag. 09.719563 Se

RHB

1858

EX LIBRIS

KØBENHAVNS
RAADHUS-
BIBLIOTEK

Mag. 09. 11 1956 Se + Indl.

KJØBENHAVNS UDVIDELSE

INDTIL

FERSKVANDSSØERNE.

MED TILHØRENDE KORT.

AF

CONRAD SEIDELIN.

KJØBENHAVN.

I COMMISSION HOS BOGHANDLER G. C. URSIN.

LOUIS KLEINS BOGTRYKKERI.

1858.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

1932

1932

1932

1932

1732

Hvis den Forandring i Kjøbenhavns Befæstning, som nu paa-tænkes af Landets militaire Bestyrelse, opnaar Rigsraadets Samtykke, saa vil Kjøbenhavn faa saadan en Leilighed til Udvidelse og Forskjønnelse, som sjelden eller aldrig tilbydes en By i den gamle Verden. Det er derfor et Spørgsmaal af nogen Interesse, hvorledes denne Udvidelse bør finde Sted.

Hidtil har man kun udenfor Demarcationslinien, altsaa udenfor Søerne, kunnet opføre de Bygninger, som den til-tagende Befolkning gjorde uafviselig nødvendige.

Paa hvor planløs en Maade, og med hvor lidet Hensyn til Sundhed, Orden og Skjønhed denne Udvidelse gaar for sig, sees overalt paa Broerne, men dog meest paa Nørrebro. I Modsætning til denne planløse og skadelige Udvidelse, der kun ledes af isoleret virkende, private Speculationer, vil, naar den nuværende Befæstning afløses af detacherede Forter, en ganske anderledes planlagt, paa Sundhed og Forskjønnelse beregnet, Udvidelse af Byen kunne udføres paa det store Terrain, der ved denne Leilighed aabnes for Bebyggelsen.

Forfatteren af vedlagte Plan har tænkt sig Voldene og Bastionerne sløfede og Gravene fyldte, saavel om Byen som om Castellet, og saaledes det hele ovennævnte Terrain tilligemed Nyboder lagt til den ny By.

Denne tænker han sig nu, hvor den ikke grændser til den gamle By, heelt omgiven af en Boulevard (*a*, 80 à 100 Alen bred) der skulde strække sig fra Kongens Bryghuus med Quaier langs Kalleboderne til et Badehuus med en stor offentlig

Have, derfra til St. Jørgens Sø, langs de tre Søer, og fra dem i lige Linie til Rheden, omtrent ved Bechs Badehuse og derfra atter med Quaier langs Rheden indtil Toldbodveien udfor Amaliegade — en Strækning af over $\frac{7}{8}$ Miil. For de Spadserendes Skyld ere forskjellige Alleegader (*b, d, e, g, h,*) lagte mellem denne Boulevard og den gamle By.

For saavidt muligt at gjøre dette langtstrakte Rum til et med sig selv og Byen sammenhængende Hele, har Forfatteren tænkt sig den fornemste Gade (*i*, 5,500 Alen lang og 50 Alen bred) lagt i lige Linie fra den ny Vesterportplads indtil Bechs Badehuse, saaledes, at de Huse i Byen, der ligge mellem Iljønnet af Nørre- og Vestervold og Rosenborg Slot, ville udgjøre et Stykke af dens østlige Side, medens den mod Rheden ender med en stor, med Træer omgiven rund Plads, *L*. 2 Hovedgader (*k*, med 10 Alens brede Haver for Husene paa hver Side, og *l*,) i Flugt med *i* og nærmere Søerne, ville endvidere fremme Samqvemmet efter Byens Længde.

Tvergaderne i Qvarteret mellem Hovedgaden (*i*) og Søerne ere Størstedelen anlagte som Forlængelser af Byens tilstødende Gader.

I det Qvarter af den nye By der støder op til Vestervold, fremgaae alle de Gader der ere paralelle med Quaierne ved Kalleboderne, som nødvendige Forlængelser af de Gader i Byen, der støde mod Vestervold. Tvergaderne i dette Qvarter ere i passende Afstande lagte under tildeels rette Vinkler med de første og udmunde alle paa Quaierne ved Kalleboderne.

I Qvarteret mellem Hovedgaden *i* og Quaierne ud mod Rheden, fremgaae alle Hovedgaderne som nødvendige Forlængelser af de Hovedgader i Byen, der ere paralelle med Bredgaden. Disse Hovedgader tænkes overskaarne, deels under en ret Vinkel af mindre Tvergader, deels under en skjæv Vinkel af 2 længere Gader, udgaaende fra Halvcirklen *K* foran Østerbro, den ene som en 85 Alen bred og 1850 Alen

lang Allee *h*, førende til den halve Octagon *Ø* ved Toldbodveien, den anden førende til den store Halvcirkel *M* paa Midten af den Quai som vender ud mod Rheden.

Disse Hovedtræk i Anlægget af den udvidede By ere ligesom af sig selv, som noget Nødvendigt, fremgaaede af den nye Bys naturlige Begrændsning og Beliggenhed om den gamle og af Gadernes Retning i denne. Derimod vil Fordeelingen af offentlige Bygninger og Pladse i den ny By blive noget vilkaarligere, men vil dog ogsaa styres af flere tvingende Hensyn.

Som et særdeles passende Sted for større offentlige Bygninger, har Forfatteren især tænkt sig en stor Plads (*A*, som dannes af 4 Bygninger, nærmest tiltænkt Regjeringsvæsenet, i Midten en colossal Rytterstatue) udfør Ny Vestergade, hvor igjennem Forlængelsen af Christiansborgs Hovedaxe gaar. I Forlængelse af denne Axe skulde da ogsaa en anselig Allegade (*h*, 85 Alen bred) føre lige ud til Boulevarden.

Som et andet passende Sted for større offentlige Bygninger og Pladse, har Forfatteren ogsaa tænkt sig den hele Strækning imellem de to fornemste Gader *i* og *k* fra Nørretorv til Sølvgadens Caserne; saaledes udfør Rosenborg Slot, en paa alle Sider af offentlige, Bygninger omgiven stor, regulair, fiirkantet Plads (*G*), 400 Alen lang og 325 Alen bred; i Midten tænkes en colossal Statue. Dernæst udfør Frederiksborggaden et Axeltorv (*E*) med et Theater og en Postgaard. De øvrige offentlige Pladse ere fordeelte, dels efter Handelens Trang til Axeltorve, saasom *B*, Vesterportplads til Kreaturtorv, *C*, *E* og *N* almindelige Axeltorve, *O* Slagtertorv, *D* Hø- og Halmtorv, *F* og *K* større Portpladse, dels tjene de til Luftens friere Strøg ind i Gaderne, saasom de 7 med Bogstavet *S* betegnede Squares, samt 3 (*R*, *R* og *L*) beplantede Pladse til Opstilling af Statuer; 2 Kirker *I* og *I* ere antydede i den østlige Deel af Byen. Jernbanen vil nu kunne føres fra den

nuværende Banegaard indtil Philosophgangen udfor Løngangsstræde. De paa Tegningen med m betegnede smaae Bygninger tænkes at være Caffepavilloner og n en Brandvagt.

De Indvendinger der kunne reises mod denne saaledes paatænkte Udvidelse af Byen, ere af forskjellig Art.

Mange have ønsket at see Voldene ombyttede med Boulevarder (Alleer med Gader paa begge Sider) for den friere Luftstrømnings Skyld. Vi troe at slige Boulevarder, der maatte følge den gamle krumme Voldlinie, i langt mindre Grad ville befordre Luftens frie Bevægelse end de mange lige og brede Gader, der skjære hinanden under rette Vinkler og de store Pladse, der netop tænkes liggende paa de gamle Voldes og Bastioners Plads. En saadan midt igjennem en By anlagt Boulevard kan heller aldrig byde de Spadserende de Fordele, som den langs Søerne paatænkte vilde yde; deels fordi den evige krydsende Færdsel af Vogne fra de mange tilstødende Tvergader vilde foraarsage baade Støi og Støv, deels fordi Træer kun trives daarligt inde i en stor og især i en med Gas oplyst By, og endelig vilde det den halve Deel af Aaret være ubehageligt om Aftenen at maatte passere det skumle Strøg, som slige Boulevarder altid ere i Mørket; Noget hvorpaa St. Annaplads afgiver et af Alle kjendt Exempel. Alle disse Ulemper vil den ved Vandet anlagte Boulevard være fri for. Der er desuden paa Planen tildeelt Gaderne en saa rigelig Brede, f. Ex. i 50 Alen, k 30 foruden en 10 Alen bred Have paa hver Side, l 30, c 35, d foruden Alleen 35, f 40, og Allegaderne 80 a 100 Alen og ingen Gade mindre end 25 Alens Brede, — en saa rigelig Brede sige vi, at man fra de mod Søerne jo altid aabne Boulevarder, vil faa en tilstrækkelig Luftstrøm ind i Byen.

Her kommer desuden et Pengespørgsmaal til. Det hele til Byen foiede Areal er omtrent 8,140,000 Qvadratalen; herfra drages til Pladse, Torve, Gader, Alleer osv. 3,500,000

Qvadratalen, altsaa 4,640,000 Qvadratalen bebyggeligt Terrain tilbage, hvoraf Staten eier $2\frac{2}{3}$ Millioner Qvadratalen, Kommunen og Private det øvrige.

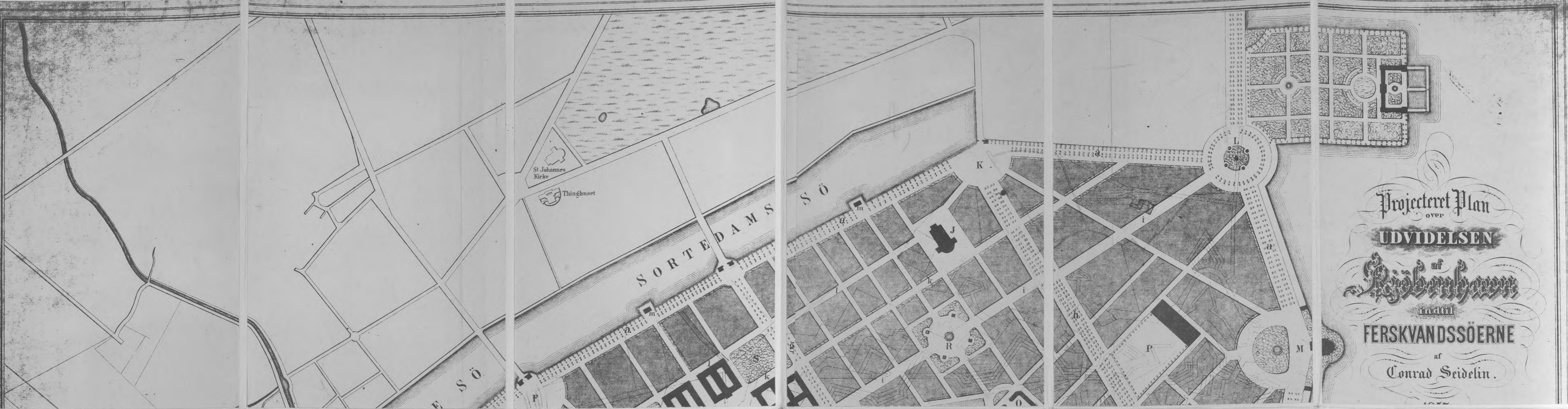
Ved nu efterhaanden som Byens Trang til Udvidelse fordrer det, at sælge sine Grunde, kan Staten ifølge disses høie Priis indvinde det meste af hvad de nødvendige nye offentlige Bygninger og detacherede Forter ville koste, og de af saa mange ønskede Boulevarder paa Voldenes Plads vilde saaledes komme Staten altfor dyrt.

Da det endvidere er i Statens Interesse at faa sine Grunde ordentligt betalte, saa mødes herved en anden Indvending, nemlig den, at Salget af disse Grunde vil virke ruinerende paa de nuværende Priser paa faste Eiendomme; thi netop for at faa en ordentlig Priis, vil Staten ikke kunne bringe overdreven store Partier paa Markedet, men kun saameget, som der behøves til at bringe Byens aarlige Tilvæxt af Indbyggere under Tag. Heri ligger ogsaa en Borgen for, at det ikke vil gaae altfor langsomt med Salget. Man veed nemlig, at der i Byen, som ansees for overbefolket, boe $3\frac{1}{6}$ Menneske paa 100 Qvadratalen. Befolkningens aarlige Tilvæxt har i Femaaret mellem de to sidste Folketællinger, uagtet Choleraaaret falder der imellem, været 2600 aarlig, som aarlig vil stige, naar Alt gaaer sin sædvanlige Gang. Antage vi nu, at der i den ny By, paa Grund af de rigeligt tildeelte offentlige Pladse og bredere Gader, kun vil findes $2\frac{1}{2}$ Menneske paa 100 Qvadratalen, saa vil dog efter en lav Beregning (meget lavere end med 2600 aarlig) Folke-mængden i 45 Aar være tiltaget mindst med over 90,000 Individuer, der iberegnet en Deel af den nuværende Byes Overbefolkning, netop med $2\frac{1}{2}$ Individ paa 100 Qvadrat-alen, ville have Brug for Bygningerne i den nye By. Hvis Byen vedblev at tiltage med 26 Mennesker om Aaret mod hvert 1500 (d. v. s. 2600 mod 15000) saa vilde allerede

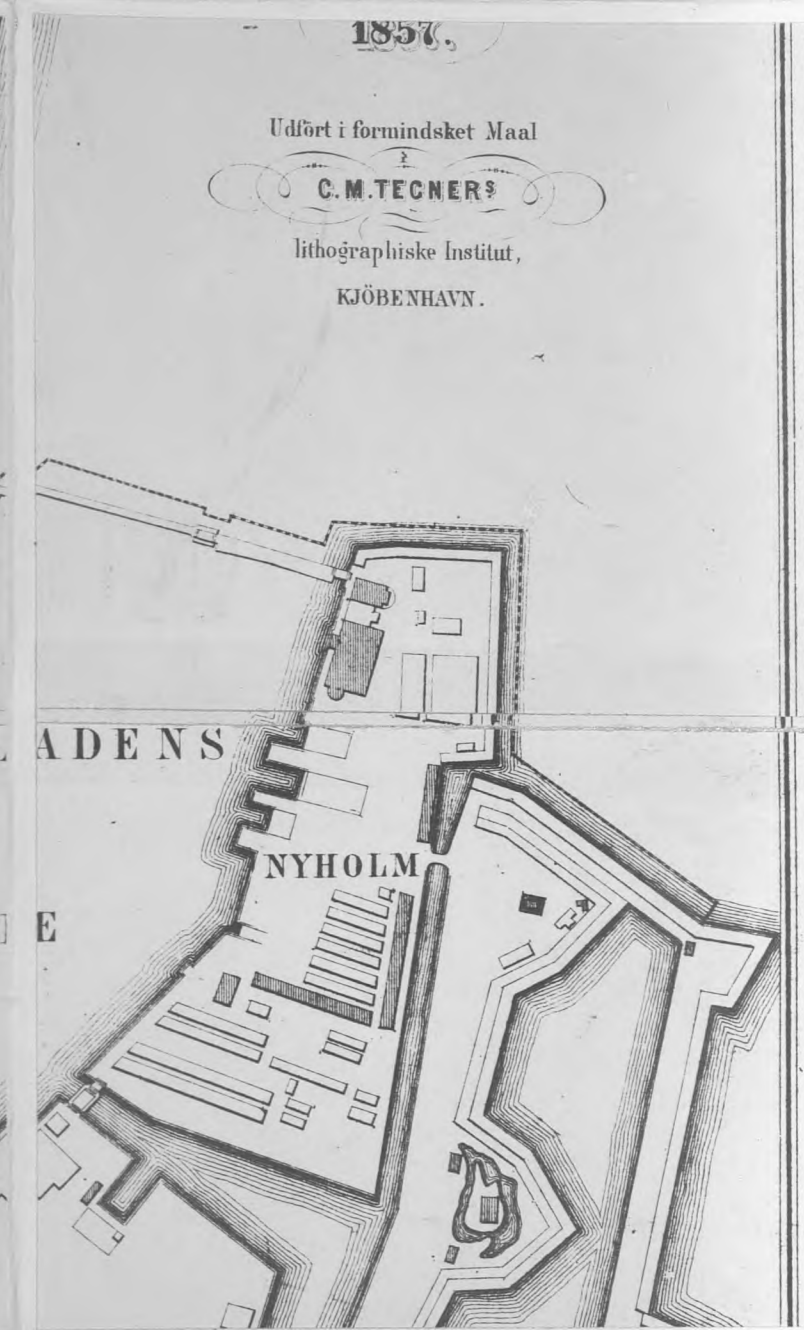
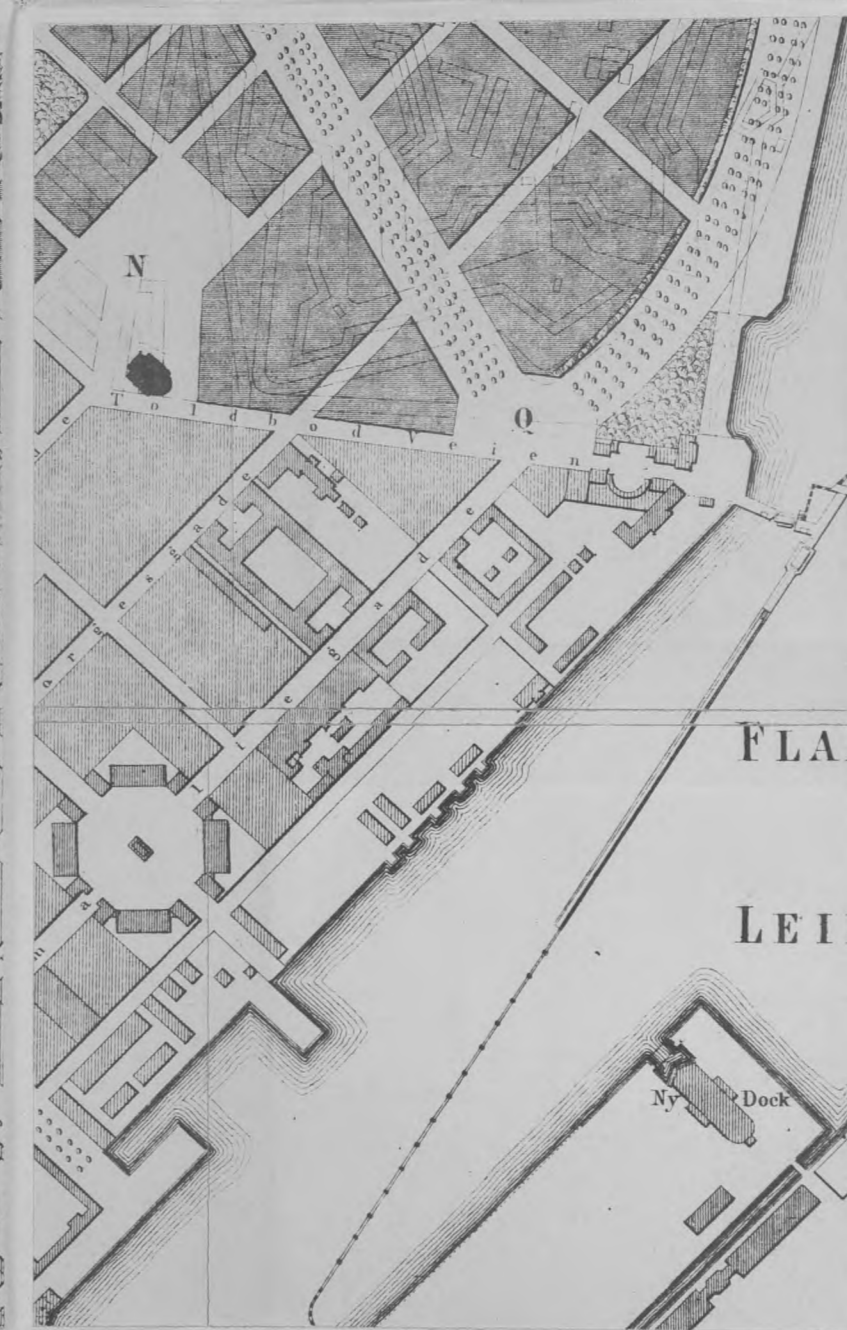
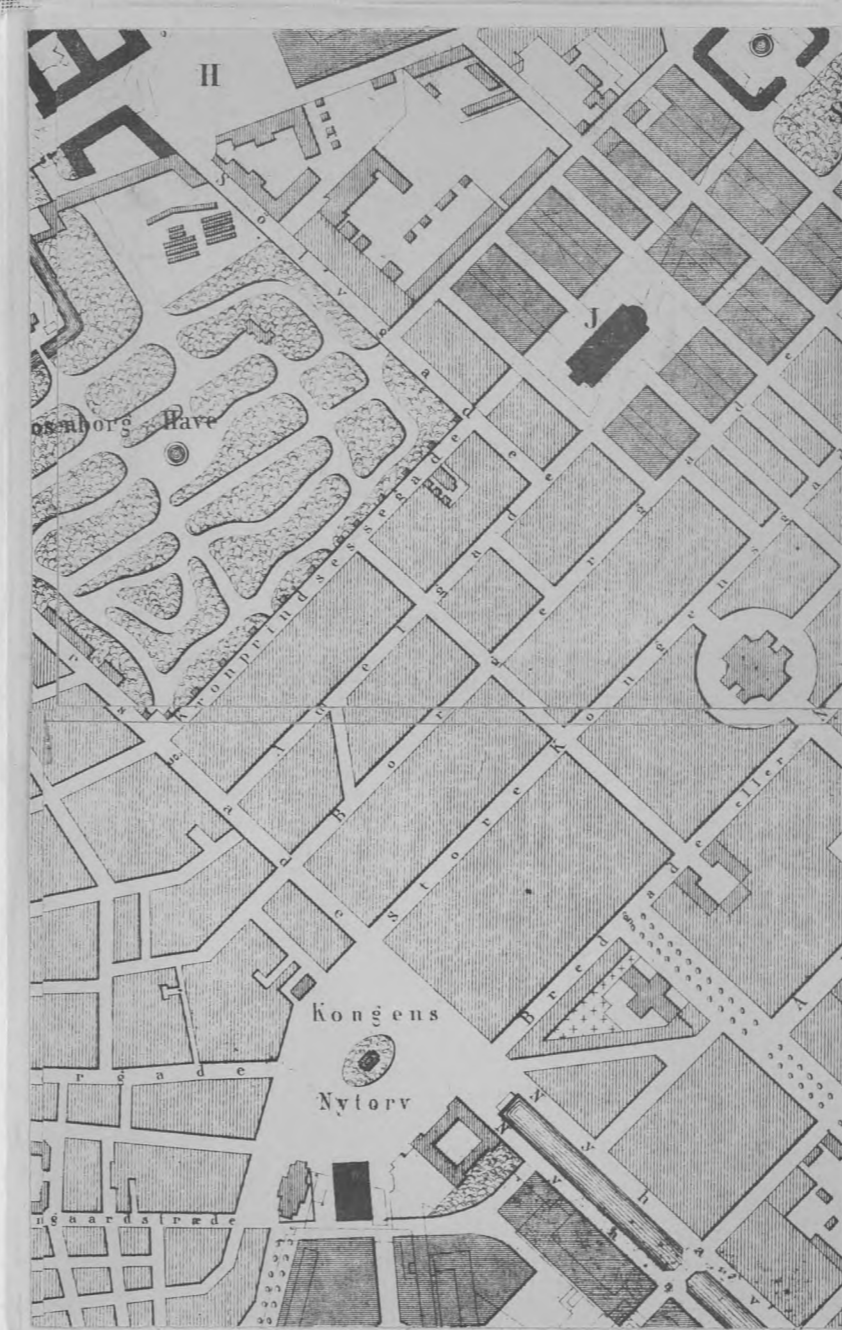
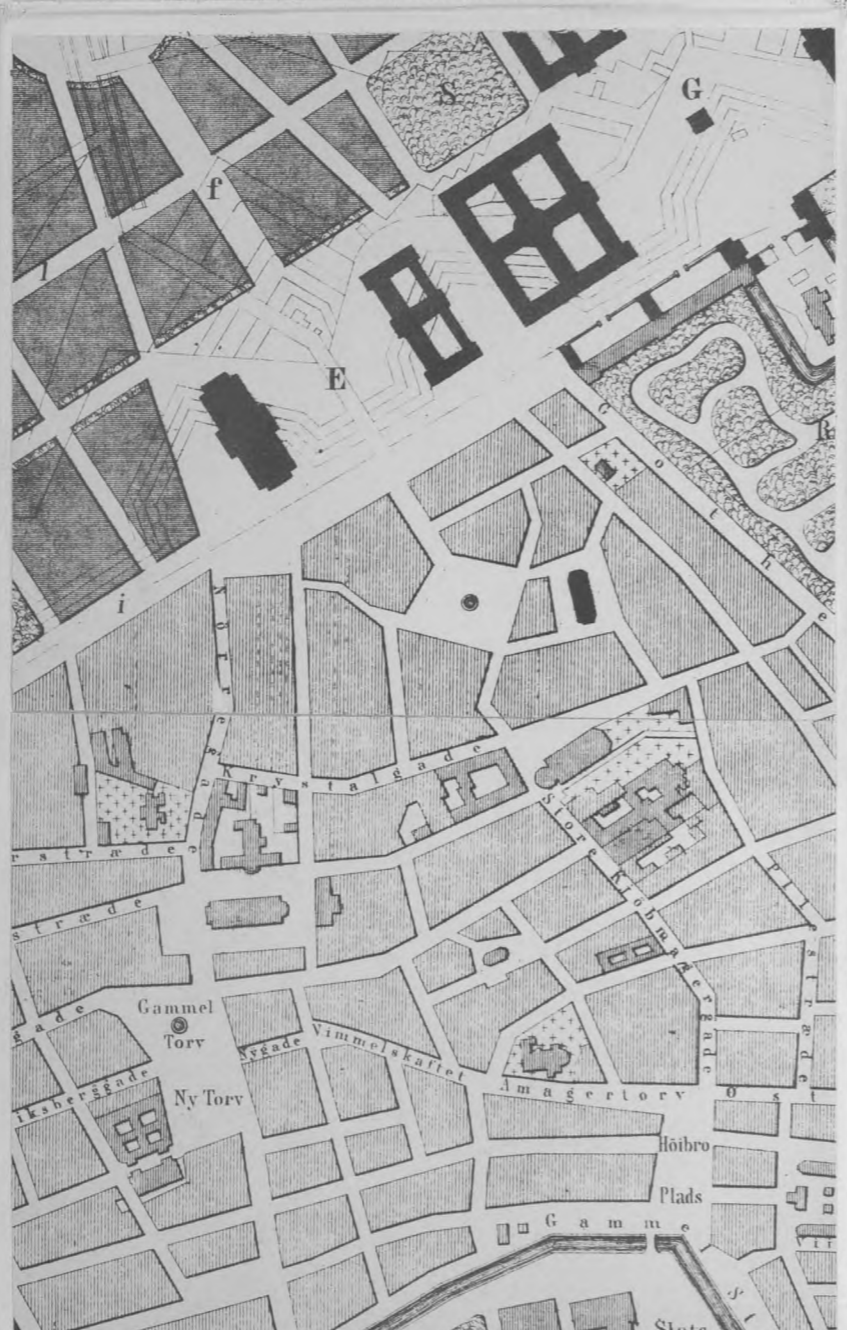
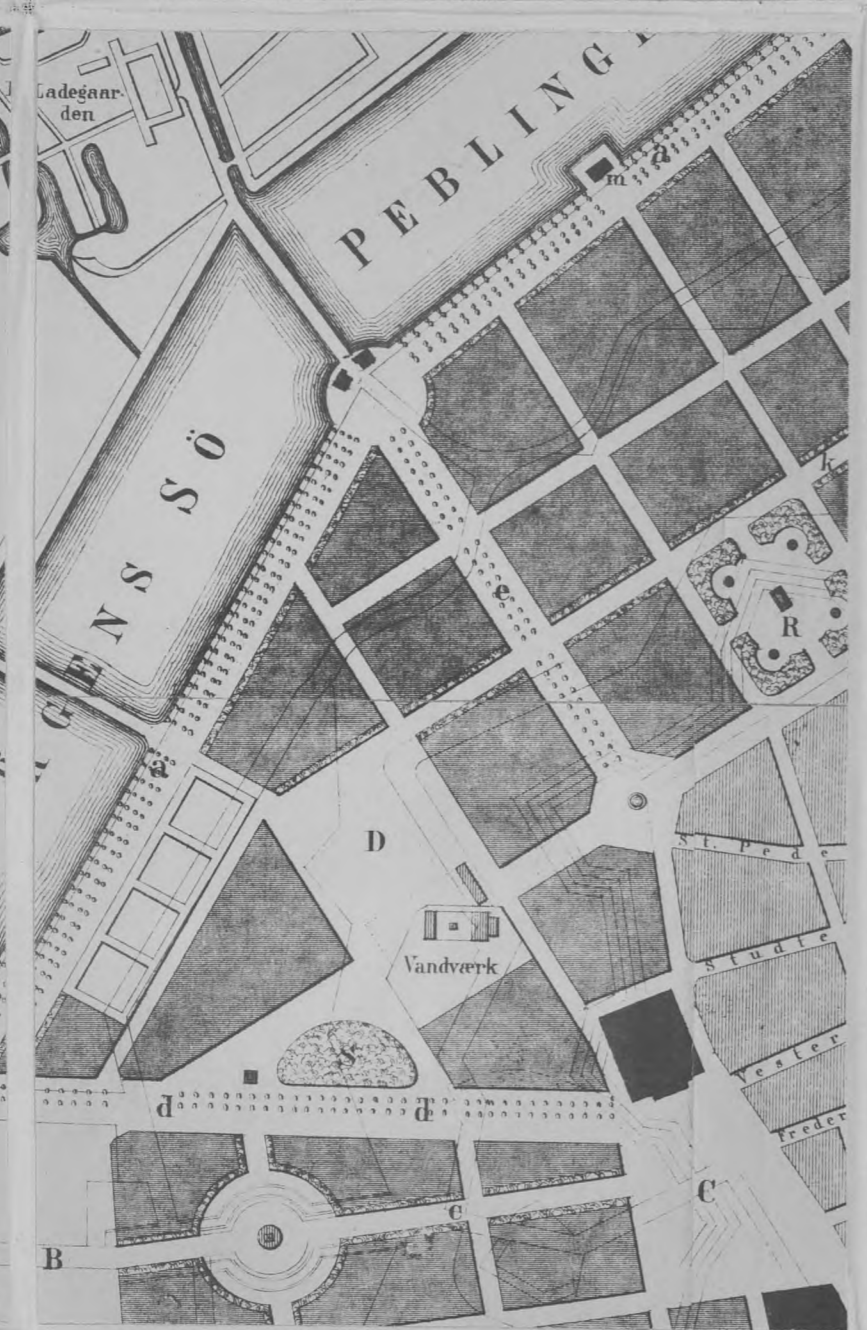
inden 28 Aar Befolkningen være 240,000 Mennesker, d. v. s. være forøget med 90,000. Mange af den yngre Slægt der læse disse Linier, ville saaledes kunne faa at see den hele udvidede By staa fuldt bebygget. Men da nu Salget af Byggegrundene nødvendig maa medtage en tilsvarende Tid for at blive fordelagtigt, saa sees det Ugrundede, baade i deres Frygt der troe, at det kan vare flere Menneskealdere, og i deres, der troe, at det kun vil vare et Par Aar inden Grundenes Salg kan bevirkes.

Fra de private Eieres Side vil der neppe reises store Indvendinger mod Planen; da nemlig alle Bygninger indenfor Demarcationslinien kun have en Etages Høide, saa er det i Eierens egen Fordeel at lægge dem om efter en Plan, der lover ham en forøget Priis for hans Eiendom. Af store grundmurede Bygninger findes ingen.

Forfatteren antager dog ingenlunde, at hans Plan til Kjøbenhavns Udvidelse skulde være den ene rigtige og hensigtsmæssigste, det er kun hans Hensigt med denne Grundtegning at give et Stød til Sagens hurtigst mulige Ordning, saa at man itide kan være forberedt og den vordende By strax ved Voldenes Sløifning kan blive planmæssig anlagt.

Projecteret Plan
over
UDVIDElsen
af
Kjøbenhavn
med
FERSKVANDSSØERNE
af
Conrad Seidelin.

1857.
Udført i formindsket Maal
af
C.M. TECHNER
lithographiske Institut,
KJØBENHAVN.

